

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРОВОЇ КАПЕЛИ “ГАЛИЧИНА” М. ТЕРНОПОЛЯ

УДК 56:895’34

*Анатолій Ороновський, завідувач відділенням зі спеціальності,
викладач відділу “Хорове диригування”
Тернопільського обласного державного музичного училища
імені Соломії Крушельницької*

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРОВОЇ КАПЕЛИ “ГАЛИЧИНА” М. ТЕРНОПОЛЯ

Наукова розробка присвячена історичному огляду творчої діяльності авторської методики хорового співу І.П. Левенця та роботи хорової капели “Галичина” м. Тернополя.

Ключові слова: хорова капела, хорова музика, вокально-хорова музика.

Літ. 2.

Постановка проблеми. “Якщо ти розумний, – то будь “бджолою”?!...” – таку думку висловив знаменитий філософ Сенека. Вона означає що тільки завдяки тривалій праці можна досягти бажаної мети. Втім, для митця, як такої кінцевої мети не існує. Творчість – процес безкінечний, і не завжди устелений трояндами, однак у кожного є своя омріяна творча Говерла...

Досі прямує до такої мети Тернопільська хорова капела “Галичина”, під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України І.П. Левенця, адже доля веде і вона до неї загалом прихильна.

Мета статті. Проаналізувати та зробити історичний огляд творчої діяльності хорової капели “Галичина” м. Тернопіль.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тернопільська хорова капела “Галичина” обласного методичного центру народної творчості була сформована у 1990 році на базі палацу культури “Березіль” ім. Леся Курбаса під керівництвом диригента Левенця Ігоря Прокоповича (на той час – заслуженого працівника культури України).

У її складі налічується понад 30 осіб, – це працівники культурно-мистецьких закладів міста, викладачі та студенти Тернопільського музичного училища ім. Соломії Крушельницької.

Творчий доробок хорового колективу складають твори українських та зарубіжних композиторів-класиків, українські народні та обрядові пісні, пісні національного відродження, духовна музика (репертуар колективу додається).

У відгомін знаменного 1000-літнього ювілею (988 – 1988 рр.) Хрещення України – Русі Володимиром Великим, який широкою хвилею і величавим покатом прийшов у душі і серці кожного українського християнина, без сумніву, не міг не залишити гідного сліду у творчому спадку хорової капели “Галичина”.

Так ніби символічно отримавши духовне

хрещення і благословення, (а треба пам’ятати і не забувати тих років і подиху того часу, що спонукав до появи колективу) – “Галичина” зродилася під насагою віянь тих політичних подій, що передували народженню незалежної України, і розпочала свій мистецький шлях, сповнена родючих ідей та задумів [2, 81].

До скарбниці слави 1000-літнього ювілею, який згуртував і поріднив душі багатьох одноумців у відродженні доброї слави українського хорового мистецтва, – хорова капела підготувала велику духовну програму і присвятила свої виступи цій величній даті, що є славною віхою в історії нашої України.

“Божественна літургія”, яка складається з творів українських композиторів є духовною основою “Галичини” і репрезентує колектив у багатьох церквах міста Тернополя.

Великим натхненням духом у відродженні доброї справи стала велетенська постать Кобзаря, духовного колоса українського народу. Так, у дуже короткому часі (за кілька місяців) у репертуарі “Галичини” постала велика Шевченківська програма, складена із музичних хорових перлин великих українських композиторів. Це, без перебільшення, духовне дійство слова великого поета відбулося у дружньому співавторстві “Галичан” і актора Тернопільського драмтеатру В.А. Хім’яка, народного артиста України, добрим знавцем і виконавцем Шевченківських творів (червень, 1990 р., палацу культури “Березіль”).

Гартована політичними процесами, які відбувались на початку 90-х рр. (“Галичина” брала безпосередню участь в акції за проведення в Україні референдуму в 1991 році) та у перші роки незалежності України, в хорового колективу окреслився свій мистецький напрямок, а згодом сформувався і викристалізовується власний сценарний стиль. “Галичина” відчула себе впевненою на творчій дорозі, знайшла і зуміла заповнити своєю появою ту багаторічну програму

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРОВОЇ КАПЕЛИ “ГАЛИЧИНА” М. ТЕРНОПОЛЯ

у музичній ніші українського хорового мистецтва, котре так нещадно чавили радянська система, ввергаючи в безодню бездуховності і історичного безпам'ятства цілі прийдешні покоління. Нарешті хорова капела, котра не випадково назвала себе “Галичиною”, стала потрібною на рідних теренах і бажаною у музичному спілкуванні із слухацькою аудиторією, і на чолі з її керівником була готова до польоту у досягненні висот у мистецьких обрядах.

За досить короткий термін від початку свого виникнення хорова капела досягла неабиякого рівня серед хорових колективів України, посіла чільне місце у пропагуванні і розвитку української хорової музики, що свідчить про присвоєння їй вже у 1991 році звання – “Народна хорова капела”.

Фактично репертуар який складався із перлин української та світової хорової музики став, безумовно, тим ключовим стержнем, що визначив творчий імідж хорової капели, її благородне начало у подальшому її музичному розквіті.

Так створювались і стали традиційними вже літературно-мистецькі вечори, музично-поетичні концерти, різноманітні за тематикою, художніми та ідейними задумами. Приємними спогадами спливають у пам'яті людей та й самих “Галичан” такі змістовні і глибоко проникливі зустрічі у творчій гармонії (як вже згадувалось) “Галичини” з актором і читцем поезії В.А. Хім'яком. Ось для прикладу: концерт духової музики і художнього слова (у приміщенні філармонії – 3.10.93 р.); концерт “Ліричне інтермеццо” (у фойє драмтеатру – 3.07.94 р.); духовна поезія у концерті, присвяченому 250-ти річчю Д.Бортнянського (в кафедральному соборі Непорочного зачаття Пресвятої Богородиці – 29.04.2001 р.); численні Шевченківські вечори (у “Березілі”, філармонії, драмтеатрі, музичному училищі).

У минулому хорова капела завжди була активним учасником конкурсів та культурно-мистецьких заходів, які проводились в Україні:

- лауреат 1 премії третього конкурсу ім. С. Крушельницької серед хорових колективів (м. Тернопіль, 1999 р.);

- учасник Всеукраїнської хорової асамблеї серед кращих хорових колективів України, що проводились в палаці культури “Україна” (м. Київ, 1992 р.);

- лауреат Міжнародного фестивалю хорової музики “Південна пальміра” (м. Одеса, 1994 р.);

- лауреат 2 ступеня Міжнародного конкурсу хорового мистецтва ім. Л. Українки (м. Луцьк, 1996 р.).

Хочеться додати короткі моменти творчих спогадів художнього керівника та диригента

хорової капели – Ігоря Прокоповича Левенця: “Зберігаю у пам'яті спогад про осінь 1991 року. Тоді “Галичина” як і багато інших колективів та груп, брала участь у передреферендумній компанії. Нам випало побувати на Полтавщині. Зазвичай, я пояснював, що ми приїхати до них не агітувати за Україну, бо хіба ж потрібно ж агітувати за неї Українців? Ми прибули сюди, щоб відчути себе єдиним народом, єдиною родиною” [1].

“Запам'яталась зустріч у Полтавському педагогічному інституті. Дивувались наші полтавські колеги, що в нашій програмі – виключно українська музика. Довелось мені пояснювати, що зовсім немає потреби користуватися надбанням російської пісенно-хорової культури. Ми ж добре знаємо. Що культура нашого народу настільки багата, що чужих “донорів” ми не потребуємо” [1].

Музика, зокрема пісня, має величезний вплив на формування свідомості особи і суспільства, його мислення, світосприймання. Тому чужа пісня використовувалася. Як сильнотіючий засіб процесу духовного нищення нації.

Капела “Галичина” завжди серед головних учасників численних масових заходів та духовно – просвітницьких програм. Травень 1991 року став пам'ятною датою в житті “Галичан”, побувавши на відзначенні 130-тих роковин перепоховання Т.Г. Шевченка в м. Каневі виступила там з рядом концертів. Також брала участь в урочистих подіях, присвячених 340-им роковинам козацької битви під Берестечком та у відновленні там музею “Козацькі могили” (м. Берестечко, 1991 р.) [2, 83].

У грудні 1995 року капела здійснила телевізійний запис колядок і щедрівок, що посприяв створенню літературно-різдвяній версії музичного фільму “Колядує Україна”.

Згодом капела підготувала велику імпрезу, яка складалась з шедеврів зарубіжної музики (уривки з урочистих мес Гайдна, Бетховена, Шуберта та ораторії “Месія” Генделя), а також коляд і щедрівок. Свої виступи присвятила 2000-літтю Різдва Христового (концерти у філармонії, загальноосвітніх та громадських закладах міста Тернополя).

29 квітня 2001 року – колектив прозвітував великою концертною програмою з творів Д. Бортнянського з нагоди 250-річного ювілею великого українського композитора (у приміщенні кафедрального собору Непорочного зачаття Пресвятої Богородиці). Богослужіння у храмах, освячення церков та могил національних героїв, відкриття меморіального музею родини Барвінських на Тернопіллі, святкові концерти,

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРОВОЇ КАПЕЛИ “ГАЛИЧИНА” М. ТЕРНОПОЛЯ

творчі вечори і виступи у місті та в області проходять за участю “Галичан”.

.....Ось для прикладу: участь у благодійній акції “Милосердя” – для інвалідів міста (телемарафон – 17.12.1999 р.); святкування 60 річного ювілею обласного центру народної творчості (в драмтеатрі м. Тернополя – 22.12.1999 р.); участь у “Святковій академії” та концерті, присвяченому митрополиту Андрею Шептицькому та відкриття його пам’ятника в місті Тернополі (ПК “Березіль” – 27.10.2001 р.); участь у концерті, приуроченому 110-им роковинам від дня народження кардинала Йосифа Сліпого (ПК “Березіль” – 16.02.2002 р.) та ще багато ін. заходів.

Варто відзначити досить активну і творчу діяльність “Галичини” із хором музичного училища ім. С. Крушельницької, де художнім керівником та творчим наставником є диригент П.І. Левенець.

Художній керівник та перший диригент – заслужений діяч мистецтв України Ігор Левенець, закінчив Дрогобицьке державне музичне училище ім. В. Барвінського (1961 р.) та Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка (1969 р. – клас професора Миколи Колесси).

З 1969 року працює викладачем Тернопільського обласного державного музичного училища ім. С. Крушельницької і тривалий час очолює симфонічний оркестр училища.

З 1995 року – завідувач відділу хорового диригування та керівник хору училища.

У 1988 році отримав звання заслуженого працівника культури України, а 1999 року удостоєний звання заслуженого діяча мистецтв України.

У творчій праці продовжує сповідувати традиції свого вчителя, засновника Львівської диригентської школи – М.Ф. Колесси.

Джерелом натхнення у своїй творчій діяльності вважає високохудожні зразки творів композиторів вітчизняної класичної музики, невичерпні багатства української пісенно-народно творчості та, звичайно, європейської та світової хорової музики [2, 84].

Тісна співпраця обох колективів та великий творчий потенціал спонукають до нових творчих пошуків у мистецьких стосунках, сприяють появі багатьох культурно-просвітницьких програм, тематичних концертів, мистецьких вечорів, зустрічей з цікавими людьми та колективами краю і області.

Так капела “Галичина” у творчому співтоваристві з хором музичного училища та камерним хором обласної філармонії була активним учасником трьох звітів Тернопільщини, які проходили в Палаці культури “Україна” (м. Київ, 1999, 2000, 2003 рр.).

У такому ж творчому тандемі “Галичини”, хору музичного училища, камерного хору Тернопільської філармонії та з участю симфонічного оркестру музичного училища вдаюся підняти і вперше в Тернополі донести до слухачів таке величне полотно, шедевр української класичної музики – кантат М.В. Лисенка “Б’ють пороги” Т.Г. Шевченка. Це мистецьке дійство, яке було створене під диригентською батудою І.П. Левенця, місто приурочило вшануванню пам’яті великого Кобзаря (188-ї річниці від дня народження) та не менш славного сина України, патріарха української класичної музики Миколи Віталійовича Лисенка (140 років від дня народження) – у Палаці культури “Березіль” ім. Л. Курбаса (7.03.2002 р.).

За звітний період 2003 – 2004 рр. хорова капела “Галичина” працювала у повному та камерному складі, а також у творчому партнерстві з хором музичного училища. Така хорова співдружність двох колективів дала можливість підняти на належний рівень і виконати хорові перлини українського композитора Василя Барвінського; творчий вечір з нагоди його 115-ї річниці від дня народження і 40 років від дня смерті був широко пошанований громадськістю видатних музикантів з Тернополя, Львова, Дрогобича та Києва (27 – 28 лютого 2003 р., в приміщенні актового залу ТДПУ ім. В. Гнатюка).

Також колектив брав активну участь у концерті, присвяченому 750-річчю коронування Данила Галицького (відкриття пам’ятника в м. Тернополі) та 700-річчю Галицької єпархії (1 жовтня 2003 р. в приміщенні Драмтеатру).

Творчий вечір-концерт з нагоди святкування 100-літнього ювілею великого українського композитора та диригента, засновника Львівської диригентсько-хорової школи – Миколи Філаретовича Колесси відбувся в концертному залі музичного училища (24 грудня 2003 р.).

Участь у звітному концерті творчих колективів міста і області на Співочому полі м. Тернополя (25 травня 2003 р.).

Хорова капела “Галичина” разом з хором музичного училища є доволі частим учасником недільних богослужб у багатьох церквах міста.

Ряд тематичних заходів та концертних виступів у музичних школах та загальноосвітніх закладах міста свідчать про високий виконавський рівень колективу, а також про те, що він є завжди бажаним гостем і радує своїх слухачів новими здобутками, а винагородою за це – отримують щирі оплески, теплі слова подяки, у примноженні слави хорового мистецтва на Україні.

Вже стало доброю традицією капели “Галичина” бути незмінним учасником у

ДЖЕРЕЛА УКРАЇНСЬКОЇ ХОРОВОЇ КУЛЬТУРИ

державних іспитах, які відбуваються на диригентсько-хоровому відділі Тернопільського обласного державного музичного училища ім. С. Крушельницької, що сприяє доброму вихованню молодих диригентів, позитивно впливає на гармонійний і комплексний розвиток підростаючого покоління молодих талановитих музикантів. Про це свідчить завжди висока оцінка державної комісії.

Висновки. Завдяки вдало підбраному репертуару (основу якого складають високохудожні зразки української та зарубіжної класичної музики), який є першочерговим і незаперечним стимулом для високого професійного виконання, а ще витонченому музичному смакові, яскравому хисту і артистичній майстерності, що притаманна керівникові капели "Галичину" знають і люблять на Тернопіллі, завжди чекають і новим зустрічам

на концертах. Своєю щирою любов'ю до музики та хорового співу колектив полонить душі слухачів і знаходить відгомін у серцях своїх прихильників в рідному місті та за його межами.

Капелу "Галичина" та керівника І.П. Левенця нагороджено грамотами управління культури тернопільської обласної держадміністрації та Тернопільського обласного методичного центру народної творчості за вагомий внесок у розвиток українського національного мистецтва та з нагоди 65-річного ювілею з часу заснування обласного методичного центру народної творчості.

1. *Левенець І. Творчі спогади. Березень 2001 р. (рукопис) – Тернопіль.*

2. *Шостак Й. Відродження Держави. Тернопільщина у Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року (Документи і спогади учасників). – Тернопіль: Джура, 2001. – 448 с.*

Стаття надійшла до редакції 14.09.2011

УДК 784.1(477.83)

Оксана Сможаник, старший викладач

*кафедри методики музичного виховання і диригування
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

ДЖЕРЕЛА УКРАЇНСЬКОЇ ХОРОВОЇ КУЛЬТУРИ

У статті здійснено аналіз розвитку української хорової культури і композиторської творчості в історичному контексті, виявлено провідні тенденції розвитку народного хорового мистецтва від дохристиянських часів до початку ХХ ст.

Ключові слова: календарні пісні, билинний епос, народне хорове виконавство, церковний спів, дитячі хори, етнорегіональна пісенно-виконавська традиція.

Лит. 6.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Витоки хорового співу пов'язані з періодом формування професійного хорового мистецтва ще за часів Київської Русі, джерелом якого завжди була глибинна українська народна пісня, що стала об'єктом художньої обробки професіоналів-композиторів усіх епох. Яскравою сторінкою традицій християнського храмового співу є різноманітні братські школи (Львів, Київ, Луцьк), Острозька та Києво-Могилянська академії. Розвиток українського хорового мистецтва в Україні ніколи не переривався.

Мета статті. Дослідження джерел розвитку української хорової культури, українознавчий погляд на хорове мистецтво України.

Виклад основного матеріалу. Найдавнішим джерелом української музики є старовинна культура древніх східних слов'ян, яка стала спільною основою для музичного мистецтва

трьох братніх народів – українського, російського і білоруського.

Найбільшим і давно сформованим циклом народних пісень у наших предків був річний круг календарних пісень, пов'язаних з основним видом їх виробництва – землеробством. До цього циклу входили трудові, ігрові, хороводні, величальні, обрядові, жартівливі та ліричні пісні, що відображали світогляд людей, їх працю і побут. Крім пісень землеробського календаря, у первісно-родовому суспільстві східних слов'ян зароджуються і основні види сімейно-побутової пісенності, що відбивали найважливіші події у громадському й особистому житті людини. До них слід віднести старовинні колискові й весільні пісні, а також похоронні плачі та голосіння.

В процесі історичного розвитку зароджувалися і поступово формувалися не тільки типові сюжети й образи пісень, а й характерні ознаки поезики і мелодики пісенної творчості наших давніх предків.